

زندگی و ویژگی‌های عجیب لاک پشت‌های دریایی

لاک پشت‌های دریایی یکی از موجودات معروف و شگفت‌انگیز در اعماق دریاها هستند که با ویژگی‌ها و رفتارهایشان همیشه توجه ما را به خود جلب می‌کنند. این مقاله به بررسی زندگی و ویژگی‌های جالب لاک پشت‌های دریایی می‌پردازد.

لاک پشت‌های دریایی گروهی از خزندگان اند که می‌توان آن‌ها را در تمام اقیانوس‌های جهان به جز مناطق قطبی پیدا کرد. لاک پشت‌های دریایی طی میلیون‌ها سال جمعیت خوبی را در گستره دریاها و اقیانوس‌ها حفظ نموده تا اینکه از قرن ۱۸ به بعد به علت افزایش جمعیت و مصارف انسانی و عوامل دیگر رو به انقراض نهاده‌اند.

به شکلی که در حال حاضر جز فهرست گونه‌های حفاظت‌شده سازمان IUCN قرار گرفته‌اند در ۱۰۰ سال اخیر جمعیت آن‌ها تا ۸۰ درصد کاهش یافته است.

از ۸ گونه شناخته‌شده لاک پشت‌های دریایی، ۶ نای آن‌ها در آستانه انقراض قرار دارند. عوامل اصلی کاهش تعداد لاک پشت‌های دریایی عبارتند از: صید و صیادی، شکار غیرقانونی، تخریب زیستگاه ساحلی، از دست رفتن مناطق برای ساخت آشیانه یا پیدا کردن غذا، برداشت تخم‌ها، دچار حادثه شدن، آلودگی اقیانوس‌ها و تغییرات آب و هوایی (گرم شدن کره زمین).

تاکنون هشت گونه از این آیزی در دریاها و اقیانوس‌ها شناخته‌شده که از این میان گونه‌های لاک پشتان سبز، سرخ، چرمی، عقابی و زیتونی در خلیج فارس و دریای عمان توسط سازمان فائو تأیید شده است.

در سواحل جنوبی ایران بیش از ۵۰ زیستگاه اصلی برای لاک پشت‌های دریایی وجود دارد که محل چرا، جفت‌گیری و تخم‌ریزی آن‌ها است بر اساس نتایج به دست آمده لاک‌پشت سبز و لاک‌پشت پوزه عقابی بیشترین تعداد لانه‌سازی یا به بیان دیگر بیشترین مناطق لانه‌سازی و تخم‌گذاری در ایران را به خود اختصاص داده است.

ویژگی‌های عجیب لاک پشت‌های دریایی:

۱- لاک پشت‌های دریایی موجوداتی بسیار قدیمی‌اند. آن‌ها بیش از ۲۲۰ میلیون سال است که بر روی زمین زندگی می‌کنند. لاک پشت‌های دریایی موفق شده‌اند از تغییرات آب و هوایی‌ای که باعث مرگ دایناسورها شد جان سالم به در ببرند.

۲- بدن لاک پشت‌های دریایی با پوسته‌ای به نام کاراپاس (لاک‌پشت، کاسه‌پشت) محافظت می‌شود. پوسته‌ی آنها به عنوان یکی از ویژگی‌های مهم لاک پشت‌های دریایی شناخته می‌شود که آنها را از حیوانات دیگر متمایز می‌کند و محافظت از آنها در برابر حملات دشمنان امکان‌پذیر می‌سازد.

۳- برخلاف لاک پشت‌های خشکی، لاک پشت‌های دریایی نمی‌توانند سر و پاهایشان را داخل پوسته پنهان کنند. این باعث می‌شود در مقابل شکارچیان آسیب‌پذیرتر باشند.

۴- لاک پشت‌های دریایی بیشتر عمرشان را در اقیانوس سپری می‌کنند. ماده‌ها را تنها در طول فصل آشیانه‌سازی می‌توان در سواحل مشاهده کرد.

۵- در طول فصل لانه‌سازی، ماده‌ها به همان ساحلی که در آن متولد شدند برمی‌گردند. آن‌ها حتی پس از ۳۰ سال غیبت هم می‌توانند مکان درست را پیدا می‌کنند.

۶- لاک‌پشت در سوراخ‌هایی در شن‌ها تخم‌گذاری می‌کند. این آشیانه‌ها را نمی‌توان به آسانی تشخیص داد چراکه لاک‌پشت آن‌ها را با لایه‌ای از شن می‌پوشاند. بسته به گونه، هر آشیانه حاوی بین ۶۰-۲۰۰ تخم است. دما، جنسیت بچه لاک‌پشت را تعیین می‌کند. اگر دمای تخم بالا باشد، ماده متولد می‌شود و اگر دمای تخم پایین باشد نر متولد می‌گردد.

۷- بچه لاک پشت‌ها در طول شب سر از تخم بیرون می‌آورند و برای پیدا کردن مسیرشان به دریا از نور مهتاب استفاده می‌کنند. نورهای زیادی که در ساحل و یا جاده‌های نزدیک وجود دارد می‌تواند بچه لاک پشت‌ها را به اشتباه بیندازد و گمراه کند.

۸- لاک پشت‌های دریایی به آهستگی بر روی زمین راه می‌روند چراکه باله‌هایشان برای شنا کردن تطبیق پیدا کرده نه برای راه رفتن. آن‌ها شناگران بسیار قابل‌هستند و می‌توانند مسافت زیادی را با شنا طی کنند. لاک‌پشت پشت چرمی می‌تواند مسافت ۱۹۰۰۰ کیلومتری بین اندونزی و اورگان آمریکا را شنا کند.

۹- لاک پشت‌های دریایی دندان ندارند، اما دهانشان با انواع غذایی که به طور معمول می‌خورند تطبیق پیدا کرده است. لاک‌پشت سبز دریایی گیاهخوار است و علف‌های دریایی را می‌خورد، درحالی‌که لاک پشت‌های دیگر از خرچنگ، صدف، عروس دریایی، خیار دریایی و ... تغذیه می‌کنند.

رژیم غذایی لاک پشت‌های دریایی در گونه‌های مختلف نسبتاً مشابه بوده و شامل جلبک‌ها، علف‌های دریایی، گل‌سنگ‌ها، اسفنج‌ها، عروس‌های دریایی و به طور کلی موجوداتی که دارای حرکت هستند می‌باشد. زیستگاه آنان عمدتاً در مناطق کم‌عمق ساحلی دریایها و بر بسترهای سنگی، صخره‌ای، مرجانی و دیگر زیستگاه‌هایی که دارای منابع غذایی کافی هستند واقع شده است، این خزندگان برای تغذیه از ریشه و برگ‌های درختان مانگرو به خورها نیز وارد می‌شوند.

لاک پشت‌های دریایی با شتاب کیسه‌های پلاستیکی را می‌قاپند و می‌خورند چراکه این کیسه‌ها شبیه عروس دریایی به نظر می‌رسند. کیسه‌های پلاستیکی می‌توانند لاک پشت‌های دریایی را بکشند.

۱۰- لاک پشت‌های دریایی ریه دارند و از هوای جو تنفس می‌کنند. آن‌ها بیشتر وقتشان را زیر آب سپری می‌کنند اما نیاز دارند به سطح آب بیایند تا مقداری هوا بگیرند.

۱۱- اندازه لاک پشت‌های دریایی خاص هرگونه است. وزن لاک‌پشت ری دلی کمپ (Kemp's Ridley) ۳۶-۴۵ کیلوگرم است، درحالی‌که وزن لاک‌پشت پشت چرمی بیش از ۴۵۴ کیلوگرم است.

۱۲- لاک پشت‌های دریایی می‌توانند لرزش را بشنوند. حس بینایی و بویایی آن‌ها عالی است.

۱۳- لاک پشت‌های دریایی می‌توانند ۷۰-۸۰ سال زندگی کنند، برخی از انواع لاک پشت‌های دریایی می‌توانند تا یک قرن زنده بمانند، که این یکی از ویژگی‌های جالب و شگفت‌انگیز آنهاست.

فصل تخم‌ریزی:

لاک پشت‌ها با شروع ماه‌های گرم همراه است در منابع مختلف ماه‌های فروردین تا خرداد و اختصاصاً در لاک‌پشت سبز تا شهریور ذکر شده است. در سواحل خلیج فارس و دریای عمان در فصل تخم‌ریزی دمای هوا در شب‌ها ۲۵ تا ۲۸ درجه سانتی‌گراد نوسان دارد و تخم‌ریزی نیز عمدتاً در طول شب صورت می‌گیرد، در سواحل شنی مناطقی که دارای وضعیت مناسب بوده و تردد کمتری بر روی آن‌ها انجام می‌شود برای تخم‌گذاری لاک پشت‌های ماده مورد استفاده قرار می‌گیرد، لیکن با توجه به ساخت و سازها و وجود شکارچیان طبیعی شانس لاک پشت‌ها برای تخم‌ریزی در جزایر غیرمسکونی بیشتر است.

با توجه به دمای سالانه، تبخیر و میزان شوری دریای عمان و خلیج فارس که باعث به وجود آمدن انواع اکوسیستم‌های دریایی شده که برخی در نوع خود بی‌نظیر می‌باشند. بارزترین اکوسیستم‌های این منطقه شامل: جنگل‌های مانگرو، آبسنگ‌های مرجانی و پهنه‌های جزر و مدی گلی و سواحل صخره‌های و شنی می‌باشد. این‌گونه تنوع در زیستگاه، تجمع گونه‌های کثیری از آبزیان، گیاهان دریایی، جلبک‌ها، مرجان‌ها و پرندگان آبی را به همراه دارد. ساعات آفتابی طولانی و رطوبت نسبی بالا در سواحل زیستگاه مناسبی برای تغذیه، لانه‌سازی و تخم‌ریزی لاک پشت‌های دریایی فراهم آورده است، به همین خاطر سالانه تعداد کثیری از انواع گونه‌های مختلف برای تغذیه و تخم‌ریزی به سواحل این منطقه مراجعه می‌کنند.

نتایج حاصل از بررسی پراکنش لاک پشت‌های دریایی نشان داده است که این موجودات در تمامی نقاط خلیج فارس و دریای عمان گسترده‌اند و ۵۲ منطقه زیستگاه مناسبی برای آن‌ها می‌باشد از این مناطق حدود ۱۱ زیستگاه در دریای عمان، ۲۶ زیستگاه در خلیج فارس و ۱۵ زیستگاه نیز در جزایر می‌باشد.

در مطالعات انجام‌شده گونه‌های غالب در سواحل ایران عموماً گونه لاک‌پشت عقابی و سپس گونه لاک‌پشت سبز است. و در سواحل دریای عمان که از خلیج گواتر تا تنگه هرمز را شامل می‌شود، لاک‌پشت سبز گونه غالب منطقه بوده و گونه‌های لاک‌پشت زیتونی، لاک‌پشت سرخ و لاک‌پشت پشت چرمی نیز مشاهده شده است. لاک‌پشت زیتونی بیشتر در شرق دریای عمان و سواحل سیستان و بلوچستان مشاهده شده است در سواحل خلیج فارس، از تنگه هرمز تا سواحل شرقی استان بوشهر لاک‌پشت عقابی گونه غالب منطقه بوده گرچه لاک‌پشت سبز نیز

به وفور دیده می‌شود در غرب خلیج فارس علاوه بر آن‌ها لاک‌پشت پشت چرمی نیز گزارش شده است . در جزایر هم عمدتاً دو گونه لاک پشت‌های عقابی و سبز غالب هستند به طوری که گونه عقابی بیشتر در جزایر شرقی و غربی و لاک‌پشت سبز در جزایر مرکزی خلیج فارس تخم‌گذاری و لانه گذاری می‌کنند

مکان‌های مهم تخم‌گذاری در ایران به تفکیک گونه :

لاک‌پشت گونه عقابی (*Eretmochelys imbricata*) جزایر هرمز، فارو، شیدور، لاوان ، هنگام، کیش، تهمادون ، ام الگرم و نخیلو لاک‌پشت دریایی سبز (*Chelonia mydas*) منطقه خلیج فارس و دریای عمان از جمله لاوان، شیدور، سواحل شرقی جاسک (میدانی و کرتی)

گردآوری ، تألیف و ترجمه : سعید پروین

مرکز غواصی بین‌المللی مارینا www.IranMarina.com

استفاده از مطالب این مقاله به شرط امانت‌داری و رعایت اخلاق حرفه‌ای (درج منبع و نویسنده) آزاد می‌باشد

فرهنگ حرفه‌ای و ارزشمند